

PATYČIŲ PREVENCIJOS, INTERVENCIJOS IR STEBĖSENOS VYKDYMO ŠALČININKŲ R. DIEVENIŠKIŲ „RYTO“ GIMNAZIJOJE TVARKOS APRAŠAS

I BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Patyčių prevencijos, intervencijos ir stebėsenos vykdymo Šalčininkų r. Dieveniškų „Ryto“ gimnazijoje tvarkos (toliau – tvarkos aprašas) paskirtis – padėti užtikrinti saugią, sveiką, užkertančią kelią patyčių, smurto, prievartos apraiškomis aplinką, kuri yra psichologiškai ir fiziškai saugi.

2. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

2.1. patyčios – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir /ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

2.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, uėjimas, užgauliojimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

2.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

2.1.3. patyčios kibernetinėje erdvėje - patyčios iš kito asmens informacinėmis technologijomis ir/ar informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti, skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skleidimas, tapatybės pasisavinimas, patyčių informacijos paskleidimas neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

2.1.4. socialinės patyčios : socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis ir kt.

2.2. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio tyčiojamas;

2.3. besityčiojantis – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

2.4. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai);

2.5. patyčių stebėtojas – mokinys arba suaugęs, matantis ar žinantis apie patyčias.

3. Prevencija suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti. Tai nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų ar galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

4. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiama, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocijomis mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų, visos mokyklos bendruomenės gerove, jų tarpusavio santykiais.

5. Patyčių intervencija – priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus).

6. Patyčių ir intervencijos stebėseną patyčių situacijos stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, galimo poveikio prognozavimui.

7. Visi gimnazijos bendruomenės nariai (mokiniai, mokytojai, pagalbos specialistai, mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai) kiti darbininkai) turi būti supažindinti su gimnazijos patyčių prevencijos, intervencijos ir stebėsenos tvarka, ją įgyvendinančiais dokumentais ir patvirtinti tai savu parašu.

8. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių pagrindu įstatymu, kt. teisės aktais.

II. PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA

9. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos administracija, vaiko gerovės komisijos nariai, klasės auklėtojai, o ją vykdo visi gimnazijos bendruomenės nariai.

10. **Gimnazijos vadovas** yra atsakingas už tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio gimnazijos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą gimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

11. Tvarkos aprašo įgyvendinimą koordinuoja gimnazijos direktoriaus įsakymu paskirti ne mažiau kaip trys **vaiko gerovės komisijos nariai**, kurie kasmet:

11.1. inicijuoja anoniminę mokinių apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

11.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasės auklėtojų dėl gimnazijoje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per tris mėnesius);

11.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą ir jį koreguoja;

11.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

11.5. teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

11.6. teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl tvarkos aprašo tobulinimo;

11.7. apie visus patyčių atvejus ir intervencines veiklas informuoja gimnazijos direktorių;

11.8. atlieka kitus šiame tvarkos apraše numatytus veiksmus.

12. Vaiko gerovės komisijos narių, atsakingų už patyčių prevencijos ir intervencijos koordinavimą, sąrašas ir kontaktinė informacija skelbiama viešai mokiniams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams) prieinamoje vietoje (stende, internetinėje svetainėje ir kt.).

13. **Klasės auklėtojai** vykdo patyčių stebėseną ir prevenciją savo klasėje:

13.1. kuria psichologiškai saugų klasės mikroklimatą, nuolat stebi situaciją klasėje ir aptaria ją su mokiniais;

13.2. klasės valandėlių metu aptaria su mokiniais patyčių formas: aiškinasi, kas joms būdinga, kaip jas atpažinti, tinkamai reaguoti, kuo skiriasi patyčios nuo konfliktinės situacijos, kokios yra pagalbos galimybės;

13.3. kiekvieno tėvų susirinkimo metu aptaria klasės mikroklimatą, vykdo pedagoginį švietimą patyčių prevencijos temomis, skatina tėvus nedelsiant reaguoti į informaciją apie patyčias, bendradarbiauti sprendžiant konfliktines situacijas, kad jos neperaugtų į patyčias;

13.4. kartą per mėnesį išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias klasėje, informuoja vaiko gerovės komisijos atsakingus narius apie taikytų prevencijos priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

14. **Švietimo pagalbos specialistai** vykdo patyčių stebėseną ir prevenciją pagal savo veiklos pobūdį:

14.1. socialinis pedagogas, psichologas teikia metodinę pagalbą klasės auklėtojams, dalykų mokytojams; vykdo teisinį mokinių švietimą;

14.2. švietimo pagalbos specialistai vykdo prevencines programas gimnazijos bendruomenei.

III. PATYČIŲ INTERVENCIJA

15. **Bet kuris gimnazijos darbuotojas** įtaręs ar pastebėjęs žodines, fizines, socialines patyčias:

15.1. nedelsdamas įsikiša ir nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

15.2. primena mokiniui, kuris tyčiojasi ar yra įtariamas tyčiojimusi, gimnazijos nuostatus ir mokinio elgesio taisykles;

15.3. raštu informuoja patyrusio patyčias mokinio klasės auklėtoją apie įtariamą ar įvykusias patyčias (pranešimo apie patyčias forma, 1 priedas);

15.4. esant grėsmei mokinio sveikatai ar gyvybei, nedelsiant kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ir/ar mokyklos darbuotojus) ir/ar institucijas (pvz.: policiją, greitąją pagalbą ir kt.);

16. **Bet kuris gimnazijos darbuotojas** įtaręs ar pastebėjęs patyčias kibernetinėje erdvėje arba gavęs apie jas pranešimą:

16.1. esant galimybei išsaugo vykstančių patyčių kibernetinėje erdvėje įrodymus ir nedelsdamas imasi reikiamų priemonių patyčioms kibernetinėje erdvėje sustabdyti;

16.2. įvertina grėsmę mokiniui ir esant poreikiui kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus rūpintojus) ir/ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (policiją);

16.3. pagal galimybes surenka informaciją apie besityčiojančių asmenų tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;

16.4. informuoja patyčias patyrusio mokinio klasės auklėtoją apie patyčias kibernetinėje erdvėje (pranešimo apie patyčias forma, 1 priedas) ir pateikia įrodymus (išsaugotą informaciją);

16.5. turi teisę apie patyčias kibernetinėje erdvėje pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai pateikdamas pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.

17. **Mokinys** patyręs patyčias arba jas pastebėjęs:

17.1. nedelsdamas praneša klasės auklėtojui;

17.2. nesant klasės auklėtojo praneša socialiniam pedagogui, vaiko gerovės komisijos nariui, kitam gimnazijos darbuotojui.

18. **Tėvai (globėjai, rūpintojai)** sužinoję apie patyčias ar pastebėję patyčių atvejį:

18.1. nedelsdami raštu (trumpąja sms žinute, elektroninio dienyno žinute, elektroniniu paštu ir kt.) informuoja klasės auklėtoją;

18.2. jei besityčiojantis asmuo yra gimnazijos darbuotojas, nedelsdami raštu (trumpąja sms žinute, elektroninio dienyno žinute, elektroniniu paštu ir kt.) informuoja gimnazijos direktorių (direktoriaus pavaduotoją);

18.3. sužinoję apie viešą patyčių kibernetinėje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją atvejį, patyčias patiriančio nepilnamečio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo apie tai pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.

19. **Klasės auklėtojas** gavęs informaciją apie įtariamą ar įvykusias patyčias:

19.1. patikrina gautą informaciją, nustatęs, kad tai patyčių atvejis, aiškinasi jo aplinkybes;

19.2. bendradarbiaudamas su kitų patyčių situacijos dalyvių klasės auklėtojais, socialiniu pedagogu organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose;

19.3. registruoja patyčių atvejus ir vykdomas intervencines veiklas Patyčių registracijos sąsiuvinyje;

19.4. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;

19.5. nesiliaujant patyčioms ar esant sudėtingesniai patyčių atvejui kreipiasi į atsakingus vaiko gerovės komisijos narius.

20. **Vaiko gerovės komisijos nariai** įvertinę turimą informaciją:

20.1. kviečia vaiko gerovės komisijos posėdį;

20.2. numato intervencijos veiksmų planą, supažindina patyčias patyrusį ir jas vykdžiusį mokinį, jų tėvus (globėjus, rūpintojus) su planu ir jo nevykdymo pasekmėmis;

20.3. informuoja gimnazijos direktorių apie esamą situaciją;

20.4. vykdo veiksmų plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja posėdžius situacijos pakartotiniam įvertinimui, esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

20.5. jei veiksmų plane numatytos veiklos yra neefektyvios, kreipiasi į Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisiją dėl vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros skyrimo.

21. Mokiniui pasityčiojus iš gimnazijos darbuotojo, patyręs patyčias darbuotojas informuoja gimnazijos direktorių, kuris imasi gimnazijos veiklos dokumentuose numatytų veiksmų.

22. Gimnazijos darbuotojui pasityčiojus iš mokinio, mokinys arba jo tėvai (globėjai, rūpintojai), arba kitas asmuo, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, informuoja gimnazijos direktorių raštu, kuris imasi gimnazijos veiklos dokumentuose numatytų veiksmų.

23. Patyčių dalyviams pagal individualius poreikius gimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba. Tais atvejais, kai yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti gimnazijoje, vaiko gerovės komisija rekomenduoja kreiptis į kitas pagalbą teikiančias institucijas.

IV. SOCIALINIŲ IR EMOCINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

24. Nuoseklus ir reguliarus mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas: nuosekliai ir reguliariai ugdomi mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kiti socialiniai įgūdžiai.

25. Mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

25.1. integruojant į dalyko(-ų) ugdymo turinį;

25.2. įgyvendinant prevencines programas;

25.3. integruojant į neformaliojo vaikų švietimo veiklas, organizuojant prasmingas, bendruomeniškumą, savanorystę, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas.

26. Gimnazijos pedagoginių darbuotojų profesinė kompetencija: pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

V. POZITYVAUS GIMNAZIJOS MIKROKLIMATO KŪRIMAS

27. Gimnazijoje kuriama mokymo(si) aplinka, palanki asmenybės augimui, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba, parama ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįsti santykiai, puoselėjamos mokinių stiprybės ir galios, skatinami ir stiprinami bendrumo, tapatumo ir priklausymo mokyklos bendruomenei jausmai;

28. Pozityvaus gimnazijos mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš nuoseklių penkių etapų:

28.1. gimnazijos vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi mokyklos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), reguliariai renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, gimnazijos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas;

28.2. pozityvaus gimnazijos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi gimnazijos vadovas, gimnazijos vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi gimnazijos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

28.3. numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – Priemonės), siekiant spręsti identifikotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

28.4. gimnazijos darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja gimnazijos vadovo paskirtas gimnazijos darbuotojas;

28.5. analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai.

VI. MOKINIŲ POZITYVIŲ VERTYBIŲ FORMAVIMAS

29. Mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų gimnazijos mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, mokinių saviraiškus dalyvavimas prasmingose veiklose;

30. Skatinama mokinių savanorystė, dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje.

VII. TĖVŲ ĮTRAUKIMAS / ĮSITRAUKIMAS

31. Skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią mokymo(si) aplinką gimnazijoje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą gimnazijai vietos bendruomenėje;

32. Vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos gimnazijos kūrimo klausimais.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

33. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

34. Tvarka skelbiama gimnazijos internetinėje svetainėje ir skelbimų lentoje.

ŠALČININKŲ R. DIEVENIŠKIŲ „RYTO“ GIMNAZIJA

Pranešimas apie smurtą/patyčias

(data)

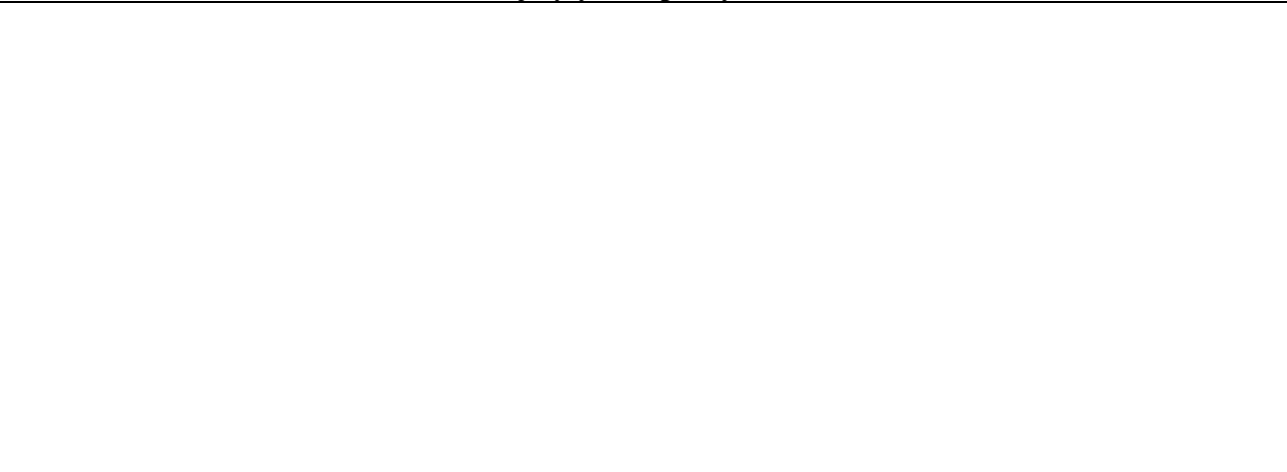
I. Bendrieji duomenys

Smurtas/ patyčios įvyko (data, val.)	
Kur įvyko smurtas/patyčios	
Kas praneša apie smurtą/patyčias	
Smurto/patyčių forma (apibraukti arba įrašyti)	
Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir pan.	
Fizinės: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkalbinėjimas, turtinė žala ir pan.	
Socialinės: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir pan.	
Elektroninės: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant suteršti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir pan.	
Kita:	

II. Duomenys apie patyčių dalyvius

Asmens, patyrusio smurtą/patyčias, vardas, pavardė (jei mokinys, nurodoma ir klasė)	
Asmens (-ų), kuris (-ie) tyčiojosi, vardas, pavardė (jei mokinys, nurodoma ir klasė)	
Asmens (-ų), stebėjusio (-ių) patyčias, vardas, pavardė (jei mokinys, nurodoma ir klasė)	

III. Stebtojo įvykio aprašymas

VEIKSMŲ PLANAS

Pastebėjus smurtą/patyčias	1. Prieiti prie skriaudžiančio vaiko ir aiškiai, tvirtu tonu liepti liautis. 2. Įvertinti skriaudžiamo vaiko būklę. 3. Įvardinus netinkamą elgesį, priminti, kad tokie veiksmai mokykloje netoleruojami. 4. Įspėti skriaudėją apie pasekmes.
Su asmeniu patyrusiu smurtą/patyčias	1. Išklausti. 2. Aptarti veiksmus, kaip išvengti patyčių. 3. Išsiaiškinti, kam vaikas norėtų, galėtų pasipasakoti apie patiriamas patyčias. 4. Stebėti nukentėjusį, kaip jam sekasi bendrauti klasėje, valgykloje ar kitose mokyklos vietose. 5. Informuoti tėvus.
Su asmeniu, kuris tyčiojasi	1. Išklausti, kas nutiko, kas išprovokavo tokį jo elgesį. Ramiu, nepakeltu tonu įvardinti, kad tai yra patyčios.. 2. Pasakyti, kad toks jo elgesys kitam asmeniui sukelia nemalonus emocijas. 3. Paaiškinti, kas blogai jo elgesyje. 4. Kartu išsiaiškinti, kas yra patyčios. 5. Informuoti, kad kiekvienas pastebėtas patyčių atvejis bus nagrinėjamas . 6. Paaiškinti jo elgesio pasekmes (mokyklos vadovų, tėvų informavimas ir pnš.)
Su stebėtojais	1. Aiškinti, kad negali likti abejingi, matydami vykstančias patyčias: • bandyti sustabdyti ; • nueiti į šalį; • nesijuokti; • pranešti suaugusiems.
Su smurto/patyčių dalyvių tėvais	1. Informuoti tėvus. 2. Jei tėvai nereaguoja arba reaguoja neadekvačiai, rekomenduoti specialistų pagalbą.
Mokytojams ir kitiems mokyklos darbuotojams	Mokytojai ir kiti mokyklos darbuotojai privalo: • turėti aiškią poziciją dėl smurto/patyčių nutraukimo; • būti pavyzdžiu mokiniams; • remtis patvirtinta tvarka.